

מאוצרות הפרשה

ויאבק איש עמו (שם)

הגמ' בחולין (צא) מביאה מחלוקת, ר' שמואל בר נחמני אמר כגוי נדמה לו, רב שמואל בר אחא אמר, כתלמיד חכם נראה לו. יש להבין מה הנפק"מ אך נראה לו, אומר ה"חתם סופר", כתוב במדרש שיעקב חטא שני חטאים, א. שנשא שתי אחיות, כי הוא חשב שבחול"ל דינו כבן נח ולא חל עליו האיסור של שתי אחיות. ב. עשרים ושתיים שנים שהיה אצל לבן, לא קיים את המצווה של כיבוד אב ואם, כי חשב שתלמיד חכם פטור ממצוה זו בשעה שהוא עוסק בתורה, עפ"י בגמ' במגילה (טז), גדול ת"ת יותר מכיבוד או"א. המחלוקת איפה בשאלה על איזה חטא נענש, אחד אומר שהעונש על "ויאבק איש עמו" בא משום החטא של "כגוי נדמה לו" משום שחשב עצמו לבן נח. והשני, משום החטא של "כתלמיד חכם נדמה לו", משום שחשב את עצמו לתלמיד חכם וביטל מצוות כיבוד הורים מחמת כן. (מדרש ביתר)

כי חנני אלקים וכי יש לי כל (לג, יא)

אומר רש"י: כל ספוקי. ועשיו דבר בלשון גאווה, יש לי רב – יותר ויותר מצרכי. יהודי צריך לדעת שבזה הוא שונה מן הגוי, הוא יודע שהקב"ה נותן לו את כל מה שהוא צריך – יש לו כל!

"לא תחמד", אומר האבן עזרא, אדם צריך להבין שלרכוש חברו אין כל קשר אליו. זה ניתן לעבודת ה' של חברו, ואילו רכושו שלו ניתן לו לעבודת ה' העצמית שלו. אין לו מה לעשות עם הרכב של השכן או עם הווילה של הגביר... זה פשוט לא ימשש אותו. אבל בכל זאת, למה יש 'מרצדס' בעולם...? זה לא נוצר בשביל הצדיקים...?! למה דוקא אלו שאף פעם לא פתחו חומש, דוקא אלו נוסעים במכוניות יוקרה, משתכשכים בבריכה פרטית מחוממת ונוסעים לסקי בשוויץ כל חודש... למה!?

רבי ראובן קרלנשטיין היה חולה ונוקק לטפולי דיאליזה. מי שהכליות שלו לא מתפקדות ונוקק לטיפול מהסוג הזה לא יכול לאכול ולשתות. לפני שהוא שותה, הוא צריך למדוד כמות מים מצומצמת, ואסור לו לעבור את המכסה היומית. הוא אפילו צריך לחשוב כמה נוזלים יש בסוגי המאכלים שהוא מכניס לגוף... לכן אסור לו לאכול אורז וכדו'... נורא ואיום. אבל כשמגיעים לעשות דיאליזה. אז יושבים מחוברים למכונה ארבע שעות וממילא א"א לקום, נותנים לחולים ספה מפנקת, עולה יורדת. כל השכלולים! אבל מאחר שהם כל השבוע לא יכולים לאכול כמעט כלום, האחיות מסתובבות עם מגשים ובהם כל מיני מעדנים שהחולים לא זכו לאכול במשך כל השבוע...

אדם שמסתכל מהצד על החולים הללו, ולא יודע שהם בטיפול, לא מאמין למראה עיניו... איזה נופש, כל היום נחים על הספה המסתובבת וגם מתענגים כל היום על מעדני עולם... עם שרות! ממש גן עדן! אבל מה האמת? שהמסכנים הללו הם חולים שסובלים, ורק כיון שהם כל החיים שלהם לא יכולים לאכול, נותנים להם לכמה שעות הרגשה טובה ומגישים להם כל טוב.

אומר רב ראובן קרלנשטיין, כך גם נראה אדם שמסתכל מהצד על העולם הזה... הוא רואה שלרשע הזה יש וילה 5 קומות, ג'יפ קאדילק, וכל היום עובדים אצלו אנשים... אבל הוא לא מבין, שרק מפני שלמסכן הזה אין כלום... רק מפני שאין לו עולם הבא... רק מפי שהוא חולה... רק ורק מפני זה, נותנים לו קצת ליהנות בעולם הזה...

(אוצר הדרשות הקצרות)

ואתה אמרת היטיב איטיב עמך (לב, יג)

רבי יחזקאל מקוזמיר למד מפסוק זה הנהגה שמתנהג הקב"ה עם בריותיו, כשפוגשים אדם ושואלים אותו מה שלומך? והוא עונה שלא יהיה יותר גרוע, אדם זה הוא כפוי טובה, הרי כל היום אופף אותו חסד מהקב"ה, צריך להודות על כל נשימה, וגם אם יש לו צרות או ייסורים, עדיין הוא צריך להודות על כל החסד שנעשה איתו. אבל אם הוא עונה ב"ה, שימשיך כך הלאה, זה מראה שהוא לא כפוי טובה והקב"ה מוסיף לתת לו עוד כהנה וכהנה. לומדים זאת מהפסוק "ואתה אמרת – היטיב", שב"ה הכל טוב ולא חסר לי כלום, שומע את זה הקב"ה ואומר, אה, לכה בן אדם "איטיב עמך", נמשיך הלאה לעשות לך רק טובה.

(מדרש ביתר)

ויותר יעקב לבדו (לב, כה)

אמרו חז"ל (חולין צא): "ויותר יעקב לבדו – אמר רבי אלעזר: שכח פכים קטנים וחזר עליהם, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם". רבותי, היתכן לומר כך, שבעיני יעקב הממון היה חשוב יותר מגופו? כלום מדובר כאן עפאס על קמצן כזה, שיחזור עד פרדס כין כי שם העגבניות יותר זולות בחצי שקל?... מלשון חז"ל משמע שלא רק יעקב אבינו, אלא כל הצדיקים, ממונם חביב עליהם יותר מגופם. היתכן?! בבחרותי אמרתי באור נפלא בדברים, וברבות השנים ראיתי שגדולי עולם אומרים זאת [האר"ה הקדוש ועוד] כל אדם, כששואלים אותו על דברים שברשותו מנין לו אותם, כגון: "מהיכן יש לך את המגבעת הזו?" עונה: "הלכתי לחנות הכובעים וקניתי אותה". "ומאיפה יש לך את הספר הזה?" – "פלוגי נתן לי אותו במתנה". אצל הצדיק, הרגשת החיים שלו היא: כל מה שיש לי – זה הקב"ה נתן לי, קבלתי מהקב"ה מתנה. מהיכן יש לך את העט הזה? – "הוי, ברוך ה', הקב"ה נתן לי אותו. איך נתן לי? – על ידי שהרוחתי כסף, ובכסף הזה קניתי את העט בחנות, אבל כל אלו תוצאות. במציאות הקב"ה הוא זה שנתן לי את העט. כשהצדיק יושב לאכול, מה הוא אוכל? כותב בעל ה"חובת הלבבות" (שער ג' פ"ה), שעובד האלקים "לא יאכל אלא מה שהטריפו". הוא מרגיש שהקב"ה זן ומפרנס, והוא הנותן לו את מזונו. ליעקב יש פכים קטנים. מהיכן יש לו אותם? זוהי מתנת שמים, מתנה מידי של בורא העולם. מתנה כזו חביבה היא עד מאד בעיניו, ובשום אופן אינו יכול לותר עליה! אני זוכר שבילדותי למדתי בסאטמר, ופעם האדמו"ר מסטמאר זצ"ל נתן לי מטבע – שילינג. איזו שמחה וששון! כמשך שנים הייתי מראה לכולם: "הנה, זה הנה, זה השילינג שקבלתי מהרביה מסטמאר". על אחת כמה וכמה כשמקבלים דבר מהקב"ה, כמה חביבות צריכה להיות כלפי הדבר. זה לא ענין של אהבת הממון, אלא זו אהבה למתנה מהקב"ה. לכן ממונם של הצדיקים חביב עליהם יותר מגופם. ואם תשאלו, הלא בגמרא שם כתוב שהטעם שחביב עליהם ממונם יותר מגופם הוא – "לפי שאין פושטין ידיהן בגזל", ולא כפי שבארנו, מחמת שזו נתינה מהקב"ה? התשובה היא – הם הם הדברים: ממון הבא לאדם בגזל הוא ממון שאינו מהקב"ה. כביכול הגזול תפס בעצמו ממון זה, זו איננה מתנה מאת ה'. אבל הצדיקים אין פושטין ידיהם בגזל, כלומר: מה שיש להם – זה הכל נקי מהקב"ה, לכן חביב הוא עליהם יותר מגופם. (רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל – יחי ראובן).

משאל תחתית – לרום המעלה!

וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאמָר עוֹד שָׁמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׁרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשֵׁים וְתוֹכַל (ל"ב, כ"ט)

הנה אצל אברהם, מצינו כמו כן ששינה הקדוש ברוך הוא את שמו מ'אברהם' וכפי שנאמר בפסוק (לעיל י"ז, ה'): "ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך", ובכל זאת – ביחס לאברהם מצינו בגמרא (ברכות י"ג, ע"א): "תני בר קפרא: כל הקורא לאברהם אברהם - עובר בעשה וכו', רבי אליעזר אומר: עובר בלאו", בעוד אצל יעקב – לא מצינו הוראה דומה! ולכאורה, מה פשר ההבדל? המעשה הבא, אותו סיפר ה'סבא' משפולי - יבהיר את התשובה היטב: בתקופה מסויימת, הגיע ה'סבא' לעיירה כלשהי, שמצב היהדות בה היה בכי רע. הוא החל בפעילות נמרצת, הקים 'חידר' עבור ילדי העיירה, ייסד שיעורי תורה, ואט אט היה השיפור ניכר לעין.

דא עקא, שבין תלמידי החידר – היו שני ילדים, אשר סטו מדרך הישר עד שלא נותרה ברירה כי אם להרחיקם. הם הלכו והתדרדרו עוד ועוד, ירדו מדחי לדחי, עד שהפכו לילדי רחוב של ממש, ובסופו של דבר – קיבצו סביבם חבורה של ריקים ופוחזים, אשר שלחו ידם במעשי שוד וביזה, ואף מעשי רציחה לא מעטים נזקפו לחובתם. אכן, סוף גנב לתליה... בשלב מסויים, הבינו השלטונות כי חבורת השודדים מטילה את חיתתה על הסביבה כולה, ולפיכך הם הציבו מארבים, בהם נטלו חלק כוחות צבא גדולים, ולבסוף הצליחו ללכוד את חברי החוליה – ובהם שני היהודים, מיודעינו... במהלך משפט הראוה, שהתקיים תקופה קצרה לאחר מכן – התברר כי ראשי החבורה הינם יהודים, מה שהוביל את השופטים לגזור עליהם עד מהרה גזר דין מות. ביצוע גזר הדין – נקבע ליום השבת, כאשר ביום המיועד התקבצו רבים מתושבי הסביבה אל כיכר העיר, מצפים לחזות במו עיניהם בהוצאת גזר הדין אל הפועל. בין המתקבצים, היה גם ה'סבא'. הוא כמובן לא הגיע בכדי לחזות במאורע המחריד, אלא משום שתקוה פיעמה בליבו: הוא קיווה שברגע האחרון, יעלה בידו לרמוז לשני היהודים הללו, ולעורר אותם בדרך כלשהי לשוב בתשובה שלמה על מעשיהם קודם מיתתם, אשר תהא לכפרה על כל עוונותיהם. והנה, שני היהודים כבר מובלים אל הגרדום, אולם ברגע האחרון ניגש אליהם הכומר – ובפיו הצעה מפתה שאי אפשר לסרב לה, כך לדבריו: הוא מוכן להמתיק את גזר דינם ולהבטיח כי יזכו בחנינה, אם יאותו להמיר את דתם! תכניתו של הכומר היתה סדורה: הוא הציג בפני שני היהודים את הצלב שבידו, והבהיר כי אם יאותו לנשקו – יהיה זה אות לנכונותם לקבל עליהם את הדת הנוצרית, ואז 'סלחו' להם כל עוונותיהם הראשונים... לשמע ההצעה, ביקשו שני היהודים שהות להימלך בינם ובין עצמם. השתהו ניתנה להם, ואכן, לאחר מספר רגעים הם שבו, וביקשו כי יוגש להם הצלב הגדול. לשמחתו של הכומר לא היה גבול: הנה, עלה בידו לשבות שתי נשמות קדושות של יהודים ולהעבירם על דתם! אולם בעוד עיניהם של כל הנוכחים נשואות אל המתרחש, נטלו שני היהודים את הצלב, ו... הטיחוהו ארצה בחזקה עד שהתנפץ לרסיסים! פניו של הכומר האדימו מזעם. הוא ביקש לנקום משני היהודים את נקמת כבודו האבוד, ומאחר ולא ניתן היה להענישם בעונש חמור יותר מאשר עונש מוות – הוא החליט, לאחר התייעצות עם השלטונות, לייסרם ביסורים קשים משאל בטרם מותם! אולם היהודים הללו, שעד לפני תקופת מה הובילו חבורת שודדים ורוצחים וחטאו בכל חטא אפשרי – לא נרתעו מפני היסורים הקשים! ברגעים האחרונים לחייהם, הם פרצו יחדיו בשירה: "שמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג שבת", עד שיצאה נשמתם בקדושה ובטהרה! הרי לנו, כי יהודי יכול להעפיל ברגע אחד משפל המדרגה, משאל תחתית – אל הפסגות הגבוהות ביותר!

ומכאן, תשובה לשאלתנו: שכן הנה, שמו של אברהם השתנה ל'אברהם', משום שבתחילה הוא היה אב לארם, ולבסוף – אב לכל העולם כולו (ברכות שם). שינוי זה שהתחולל במהותו של אברהם אבינו – היה שינוי בלתי הפיך, חד משמעי, ולאחר שנעשה אברהם לאב המון גוים – כבר לא היה כל קיום למהותו כ'אב לארם'. לעומת זאת, אצל יעקב, נותרה משמעות לשני שמותיו, שכן לעד תשארה בבניו שתי בחינות, בין אם יכולים לעבור: בחינה אחת – הלא היא בחינת 'יעקב', האחוז בעקב, המתאימה למצבו של היהודי כאשר הוא בשפל המדרגה, ובחינת 'ישראל' – המתאימה למצבו של היהודי כאשר הוא מגיע אל פסגת המעלה ומשתרר עם מלאכים!

גם כאשר היהודי נמצא בשפל המדרגה – הוא עדיין יהודי, בנו של יעקב, ודוקא משום כך – ביכולתו להעפיל ברגע אחד אל הבחינה הנוספת שקיבל בירושה מיעקב אבינו, ולהגיע אל הפסגה! משום כך, היתה חשיבות להותיר את שני שמותיו של יעקב אבינו לנצח, ועל כן לא התבטל שמו 'יעקב', אלא רק נוסף לו שם המורה על בחינה נוספת – הלא הוא השם 'ישראל'!

(מתוך "ללמדך - בראשית" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

האם גננת צריכה להתפטר כשצריכה להאכיל ירקות מהיתר מכירה לילדים בגן

שאלה: גננת מבני ברק עובדת בגן של מתחזקים בעיר אחרת, ושם הילדים מביאים אוכל שיש שאלה חמורה אם מותר לאכול, כגון ירקות מהיתר מכירה בשביעית, ולכן היא שואלת האם עוברת על איסור של ספייה לקטן במה שמאכילה אותו, ויש להסתפק עוד יותר לגבי כל המאכלים שמביאים משך השנה, אלא שאפשר יש להקל אם נאמר שמעיקר הדין המאכלים מותרים, ומה שהיא מחמירה, אינה סיבה שאסור לה להאכיל הילדים המאכל שהם הביאו, בפרט שבלא"ה זה מה שהם אוכלים בבית, וא"כ בגן אינה מאכילה להם דבר שונה ממה שהיו אוכלים בבית. עוד יש להסתפק במעונות שבעל המעון סומך על "היתר מכירה" והמטפלות בילדים אינן סומכות על ה"היתר", האם מותר להן להאכיל התינוקות במאכל כזה, שלשיטתן הוא איסור גמור, בפרט כשהגדון הוא ספיחין? תשובה: גננת או מטפלת במעון אסורה להאכיל הילדים ספיחין לתוך פיהם, אבל יש מקום לדון להקל להניח האוכל לפנייהם אם בלא"ה הם יאכלו מאכלים הללו, ולכן בודאי אינה צריכה להפסיד פרנסתה אם היא רק מניחה האוכל לפנייהם, אבל אם היא צריכה להאכיל אותם ממש, ואין לה אפשרות להביא ירקות שאינם ספיחין עבור הני תינוקות, עדיין צ"ע אם מותר לה להמשיך בעבודתה, בפרט למש"כ באג"מ (אה"ע ח"ד סי' ס"א) שאם מאכילה אותם ממש, מדרבנן זה נחשב כאוכלת בעצמה. (הגאון ר' י"ט זנגר שליט"א)

חידה שבועית

ראובן אבי'צ אבי'ת הכנסת כל חמשה ימים, אהרון כל ארבעה ימים, ולוי כל שלושה ימים, תוק כמה ימים יכא'ע שלושה ימים הכנסת?

תשובה על חידה פר"ש: לוי. תשובה לחידה: הר.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת ורקר להולדת הבן
 גני הדר: משפחות מנצר – בינת להולדת הבן הנכד
 משפחות הרב בקשת לנשואי הבת הנכדה
 משפחות הנדלסמן – ליכטמן (מרכז העיר) לנשואי הבן הנכד
 משפחות רוח לאירוסים הבן
 משפחות הלפרין – פלונצ'ק להולדת הבן הנכד
 משפחות שטר לנשואי הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

פתח תקוה. קצב של עיר, לב של מושבה

היחידה לחינוך חרדי ותרבות מורשת ישראל
 רמי גרינברג, ראש העיר